

Scientific Bulletin of Chełm
Section of Pedagogy
No. 2/2018

BEZPIECZEŃSTWO KRYMINALNE A BEZROBOCIE (BADANIA
NAD POZIOMEM BEZPIECZEŃSTWA W POWIECIE DĄBROWSKIM
W LATACH 2005-2014)

CRIMINAL SECURITY AND UNEMPLOYMENT (RESEARCH ON THE
SAFETY LEVEL IN THE DĄBROWA COUNTRY IN THE YEARS 2005-
2014)

BOGDAN TABIŚ

Andrzej Frycz Modrzewski Krakow University (Poland)
e-mail: bogdantabis@wp.pl

ABSTRACT: *Security and a sense of security, are the most important human needs. It is the value of every human life that must be satisfied first. It can be understand not only as observance of public order and security, but also as a social security system, connected with social needs and risk of unemployment. One of the basic tasks of each country is to provide residents with public security, understood as the whole order in the state protecting the country and its citizens from dangerous phenomena to public order. In this article I will try to determine if there is a connection between security, a sense of security among the residents of the Dąbrowa district and appearing there the unemployment and criminality .*

KEY WORDS: security, sense of security, unemployment, crime, Dąbrowa district

Dążenie człowieka do zapewnienia bezpieczeństwa i poczucia bezpieczeństwa towarzyszyło mu, odkąd pojawił się na Ziemi. Jest to jedno z tych pojęć, które są w powszechnym (społecznym i politycznym) stosowaniu w życiu.

Bezpieczeństwo, poczucie bezpieczeństwa, są jednymi z najważniejszych potrzeb człowieka. Jest tą wartością życia każdego człowieka, która musi być zaspokojona w pierwszej kolejności. Klaus Nauman - były generalny inspektor Bundeswehry (1991 – 1996) oraz przewodniczący Komitetu Wojskowego NATO (1996 – 1999), uważany za najbardziej odznaczonego niemieckiego żołnierza od czasów II wojny światowej, wypowiedział bardzo trafną maksymę: „*Bezpieczeństwo nie jest wszystkim, ale bez bezpieczeństwa wszystko jest niczym*”.

Szeroko rozumiane bezpieczeństwo nie należy rozumieć tylko jako bezpieczeństwo zewnętrzne naszego kraju czy regionu. Jest to bowiem również bezpieczeństwo wewnętrzne, rozumiane jako przestrzeganie porządku i bezpieczeństwa publicznego, ale również jako system bezpieczeństwa społecznego, związany bezpieczeństwem socjalnym.

Jeden z najbardziej kreatywnych psychologów dwudziestego wieku Abraham Harold Maslow w przedstawionej przez siebie hierarchii potrzeb (Maslow, 2006, p. 62), zwaną często jako „*piramidą potrzeb*” słusznie wskazał, że „*potrzeba bezpieczeństwa*” w naturalnej drodze rozwoju człowieka znajduje się w hierarchii potrzeb na drugim miejscu, po potrzebach fizjologicznych, i że dopiero zrealizowanie potrzeby niższego rzędu może wyzwolić potrzeby wyższe.

Ogromny zakres kategorii bezpieczeństwa powoduje wiele trudności w zwięzłym opisanu i trafnym zdefiniowaniu tego słowa. Dlatego „*bezpieczeństwo*”, jak każde pojęcie o szerokim zakresie, jest pojęciem bardzo wieloznacznym.

Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego określa znaczenie terminu „*bezpieczeństwo*” jako „*stan dający poczucie pewności i gwarancję jego zachowania oraz szanse na doskonalenie*” (Słownik terminów..., 2008, p. 14).

Jednym z pierwszych, którzy zwrócili uwagę na pojemność słowa „*bezpieczeństwo*” był Niccolo Machiavelli. Przez to pojęcie rozumiał nie tylko zapewnienie fizycznego spokoju. Pisał, iż: „*(...) Funkcja rządzącego zawarta jest w celu, dla którego powierzono mu najwyższą władzę, a którym jest troska o bezpieczeństwo ludu. Zauważcie, że przez bezpieczeństwo rozumiem nie tylko samą ochronę, ale także wszelkie inne satysfakcje w tym życiu, jakie każdy może*

osiągnąć swym prawowitym przemyśłem, bez niebezpieczeństwa ani szkody dla Rzeczypospolitej” (Polcyn-Radomska, 2014, p. 221). Istotą tak rozumianego bezpieczeństwa jest: „(...) pewność jest warunkiem obu tych składników, a może ona być obiektywna lub subiektywna. Bezpieczeństwo w syntetycznym ujęciu można więc określić jako obiektywną pewność gwarancji nienaruszalnego przetrwania i swobód rozwojowych” (ibidem).

W związku z tym, że stan bezpieczeństwa nie jest czymś trwałym i stabilnym, bezpieczeństwo można rozumieć jako proces. W procesie tym stan bezpieczeństwa i jego organizacja podlegają dynamicznym zmianom stosownie do naturalnych zmian uwarunkowań bezpieczeństwa. Bezpieczeństwo jako proces oznacza nieustanną działalność jednostek, społeczności, państw czy organizacji międzynarodowych w tworzeniu pożądanego stanu bezpieczeństwa (Jakubczak, Flis, 2006, p. 15).

Ryszard Zięba w swojej pracy „Bezpieczeństwo międzynarodowe po zimnej wojnie” stwierdza, iż bezpieczeństwo „jest potrzebą podmiotową to znaczy że może dotyczyć różnego rodzaju podmiotów, od jednostek poczynając po wielkie grupy społeczne, włączając w to struktury organizacyjne (instytucje) reprezentujące pojedynczych ludzi i różne grupy społeczne” (Zięba, 2008).

Stan bezpieczeństwa jest niemierzalny, istotne jest to, jak jest postrzegany przez poszczególnych obywateli i same władze odpowiedzialne za zapewnienie bezpieczeństwa. Szwajcarski politolog profesor Daniel Frei (1977, p. 17) w przedstawionej przez siebie koncepcji postrzegania bezpieczeństwa stwierdził, iż może ono przybrać cztery formy:

- *stan braku bezpieczeństwa* – gdy występuje duże rzeczywiste zagrożenie, a postrzeżenie ego zagrożenia jest prawidłowe,
- *stan obsesji* – występuje wtedy, gdy nieznaczne zagrożenie jest postrzegane jako duże,
- *stan fałszywego bezpieczeństwa* – ma miejsce wtedy, gdy zagrożenie jest poważne, a postrzegane jest jako niewielkie,
- *stan bezpieczeństwa* – występuje wówczas, gdy zagrożenie zewnętrzne jest nieznaczne, a jego postrzeżenie prawidłowe (Jakubczak, Flis, 2006, p. 14).

Bezpieczeństwo socjalne jest jednym z podstawowych praw obywatelskich i społecznych. Jego potrzeba istnieje jeszcze przed wystąpieniem zdarzeń losowych i ich skutków. Dobrze funkcjonujący system zabezpieczenia społecznego uwalnia

człowieka od obawy przed skutkami ryzyk społecznych, a co za tym idzie – stwarza więcej przestrzeni dla jego aktywności zawodowej, gospodarczej, społecznej i politycznej. Zostało to szczególnie mocno podkreślone w *Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka*, dokumencie, który zebrał i uporządkował osiągnięcia i postulaty człowieka, dążącego przez wieki do uzyskania a następnie utrzymania swojej wolności, godności, i należytych warunków życia w tym prawa pracy. Artykuł nr 23 Deklaracji podkreśla, iż „*każdy człowiek ma prawo do pracy, do swobodnego wyboru pracy, do odpowiednich i zadowalających warunków pracy oraz do ochrony przed bezrobociem*”.

Fundamentalna ustawa naszego kraju jaką jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej zgodnie z art. 8 ust 1, zajmuje naczelną miejsce w hierarchii aktów normatywnych a normy w niej zawarte mają najwyższą moc prawną. Oprócz Konstytucji, źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe i rozporządzenia (art. 87). Do najważniejszych w naszym krajowym prawodawstwie obecnie obowiązujących przepisów, dotyczących szeroko rozumianego zagadnienia przeciwdziałania bezrobociu i jego skutkom, należy niewątpliwie zaliczyć:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku *o pomocy społecznej*,
- Ustawę z dnia 20 kwietnia 2004 roku *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*,
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku *o świadczeniach rodzinnych*,
- Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 roku *o świadczeniach przedemerytalnych*,
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 listopada 2012 roku w sprawie *rejestracji bezrobotnych i poszukujących pracy*,
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 sierpnia 2009 roku w sprawie *szczegółowego trybu przyznawania zasiłku dla bezrobotnych, stypendium i dodatku aktywizacyjnego*,
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2018 roku w sprawie *zweryfikowania kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej*.

Obecnie (na dzień 12.11.2018 r.) trwają prace legislacyjne w sejmie nad nową ustawą o *promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*, która przypuszczalnie ma obowiązywać od 1.01.2019 r. Jest to spowodowane, wg.

oświadczenia Minister rodziny i pracy (<https://kadry.infor.pl>) nową sytuacją społeczno-ekonomiczną kraju, w tym m.in. spadkiem liczby bezrobotnych na dzień 1 czerwca 2018 roku poniżej 1 mln mieszkańców kraju oraz z wyjątkowo niską stopą bezrobocia rejestrowanego kraju (na dzień 1 czerwca 2018 roku) na poziomie 5,9%.

Jednym z najstarszych i najważniejszych zadań publicznych rządu każdego kraju jest zapewnienie bezpieczeństwa państwa, w tym również porządku publicznego i dotyczy bezpieczeństwa w aspekcie globalnym, narodowym, regionalnym, lokalnym i jednostkowym.

Określenie „*bezpieczeństwo publiczne*” jak i „*porządek publiczny*” nie jest terminem, które można jednorodnie określić. W literaturze polskiej można znaleźć określenia dot. bezpieczeństwa publicznego utożsamianego z bezpieczeństwem instytucji państwowych, albo bezpieczeństwem obywateli lub też dotyczące obydwóch wymienionych kategorii, jako gwarancja niezakłóconego funkcjonowania zarówno obywateli jak i instytucji.

Słownik języka polskiego wyjaśnia znaczenie wyrażenia „*bezpieczeństwo publiczne*” albo w ujęciu szerszym jako „całość porządku i urządzeń społecznych, chroniących państwo i obywateli przed zjawiskami groźnymi dla ładu państwowego” albo w ujęciu węższym, jako „ochrona ustroju przed zamachami na podstawowe instytucje polityczne państwa” (Szymczak, 1995, p. 139). Natomiast „*porządek publiczny*” to ład, spokój, życie zgodne z prawami obowiązującymi w społeczeństwie” (ibidem, p. 795).

Jan Widacki w „*Ustroju i organizacji Policji w Polsce*” (1998, p. 14) stwierdza, iż określenie „*bezpieczeństwo powszechne*” należy rozumieć jako „stan, w którym eliminowane są zamachy na życie, zdrowie lub mienie zbiorowości ludzkich, podejmowanych w postaci niszczenia dóbr lub instytucji powszechnego użytku, bądź też nadużywania zasad współżycia społecznego. Według autora rozdzielenie określeń *bezpieczeństwo* (powszechne czy też obywatela) od *porządku publicznego* jest całkowicie zasadne, ponieważ pierwszy ten termin podkreśla bardziej działalność odpowiednich organów czy też służb państwowych ukierunkowanych na ochronę dóbr materialnych czy też fizycznych, natomiast *porządek publiczny* chroni nie tyle dobra jako takie, ile raczej same reguły, ich przestrzeganie.

Transformacja ustrojowa naszego kraju, mająca miejsce na przełomie lat 80 i 90 XX wieku, skutkowała m. in. utworzeniem nowej instytucji powołanej do zapewnienia bezpieczeństwa obywatelom. Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia o Policji, „*tworzy się Policję jako umundurowaną i uzbrojoną formację służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego*”.

Cytowane powyżej czynności wymienione w art. 1 ustawy, dotyczące ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego, odbywają się na podstawie w granicach obowiązujących w Polsce przepisów, z których najważniejsze są: obowiązujące kodeksy: karny, postępowania karnego, wykroczeń, postępowania w sprawach o wykroczenia, ale również niektórych ustaw związanych z tymi powyższymi zadaniami, taki jak np. ustawą: o nietletnich, przeciwdziałaniu alkoholizmowi czy też o przeciwdziałaniu narkomanii, itp.

Zgodnie z ustawą z dnia 24 lipca 1998 roku *o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa*, z dniem 1 stycznia 1999 roku został wprowadzony w Rzeczypospolitej Polskiej trójstopniowy podział terytorialny kraju, którego jednostkami zasadniczymi zostały: gminy, powiaty i województwa, tj. 16 województw, które dzielą się na 314 powiatów oraz 66 miast na prawach powiatu. Obecnie, w województwie małopolskim, jest 22 powiaty (w tym 3 miast na prawach powiatu) a jednym z nich jest utworzony powiat dąbrowski (z siedzibą powiatu w mieście Dąbrowa Tarnowska), w skład którego wchodzi 7 gmin: dwie gminy miejsko-wiejskie: Dąbrowa Tarnowska i Szczucin oraz 5 gmin wiejskich: Radgoszcz, Mędrzechów, Bolesław, Gręboszów, i Olesno. W skład powiatu dąbrowskiego wchodzi dwa miasta (Dąbrowa Tarnowska i Szczucin) oraz 75 wsi i zajmuje powierzchnię 530 km², zamieszkiwaną przez 59.342 osób (<https://krakow.stat.gov.pl>).

Według T. Pilcha prawidłowe formułowanie problemów badawczych, określających zakres naszej niewiedzy, musi przebiegać zgodnie z trzema warunkami:

- „Problemy muszą wyczerpywać zakres naszej niewiedzy, zawarty w temacie badań.

- Drugim warunkiem poprawności sformułowanych przez nas problemów, jest konieczność zawarcia w nich wszystkich generalnych zależności między zmiennymi.
- Trzecim warunkiem poprawności problemu badawczego jest jego rozstrzygalność empiryczna oraz wartość praktyczna” (Pilch, 1998 , p. 25).

Według S. Nowaka, problem badawczy to tyle, co pewne pytanie lub zespół pytań, na które odpowiedzi ma dostarczyć badanie” (Łobocki, 1999, p. 109).

Główny problem badawczy został zawarty w pytaniu: Jaki był związek poziomu bezrobocia w latach 2005 – 2014 z poziomem przestępczości kryminalnej w powiecie dąbrowskim?

Problem główny wymaga uszczegółowienia poprzez postawienie pytań szczegółowych, dzięki którym uzyskane odpowiedzi wykorzystane zostaną przy rozwiązywaniu badanego problemu, m.in.:

- Jaka jest stopa bezrobocia w powiecie dąbrowskim w porównaniu do innych województw i Polski w poszczególnych latach okresu badawczego?
- Jaki jest poziom przestępczości ogólnej i kryminalnej w powiecie dąbrowskim w porównaniu do pozostałych powiatów województwa małopolskiego i Polski w liczbach bezwzględnych i w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców.
- Jak przedstawia się liczba przestępstw stwierdzonych związanych z narkotykami w powiecie dąbrowskim w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców i w liczbach bezwzględnych w porównaniu do pozostałych powiatów województwa małopolskiego i średniej krajowej?

Obiektem badania byli komendanci Policji Powiatowi Policji powiatu dąbrowskiego (ich zastępcy) oraz Dyrektorzy powiatowego urzędu pracy w Dąbrowie Tarnowskiej.

W metodzie badawczej – *sondażu diagnostycznym* – został przeprowadzony *wywiad ekspercki* z pięcioma ekspertami w tej dziedzinie: komendantami powiatowymi Policji (obecnymi i byłymi) w Dąbrowie Tarnowskiej oraz dyrektorami PUP w Dąbrowie Tarnowskiej.

Ponadto zastosowano analizę dokumentów poddając weryfikacji badawczej miesięczne, kwartalne i roczne Biuletyny statystyczne Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie za lata 2005 – 2014, kwartalne, półroczne i roczne Informacje

o sytuacji na lokalnym rynku pracy w powiecie Dąbrowa Tarnowska, za lata 2005 – 2014.

W przedstawionej tabeli podany jest poziom bezrobocia rejestrowanego w Polsce w porównaniu do województwa małopolskiego i powiatu dąbrowskiego w badanym okresie.

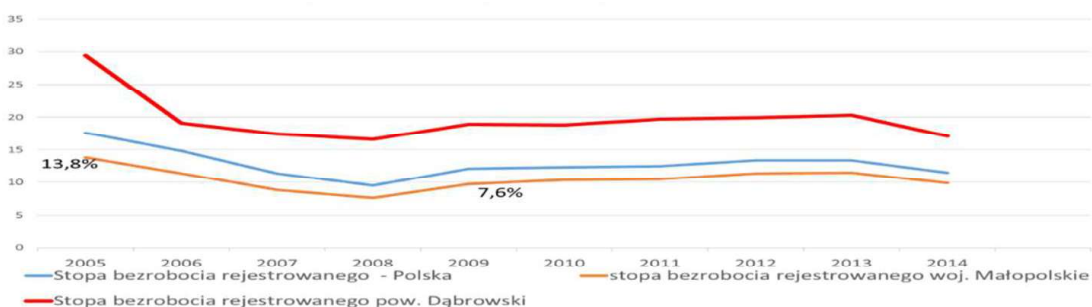
Tabela 1. Stopa bezrobocia w powiatu dąbrowskiego w porównaniu do województwa małopolskiego i Polski w latach 2005 – 2014 wg stanu na dzień 31 grudnia (stopa bezrobocia w %)

Województwo	Lata									
	2005*	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	17,6	14,8	11,4	9,5	12,1	12,3	12,5	13,4	13,4	11,5
Małopolskie	13,8	11,3	8,8	7,5	9,7	10,4	10,5	11,4	11,5	9,9
Powiat dąbrowski	20,4	19,1	17,4	16,6	18,9	18,8	19,7	19,9	20,3	17,1

Źródło: opracowanie własne na podst. danych Roczników Statystycznych Województw za lata 2004-2014 GUS* WUP Kujawsko-Pomorski.

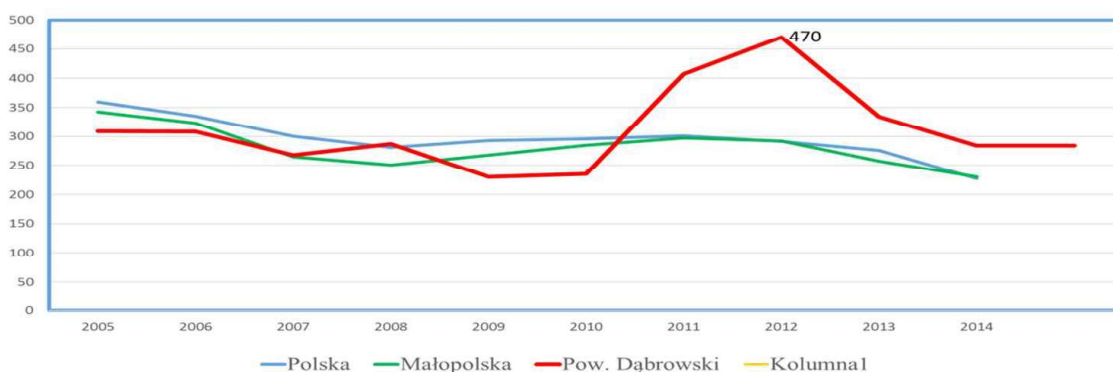
Specyfika powiatu dąbrowskiego powoduje, iż bezrobocie rejestrowane na terenie powiatu dąbrowskiego zaliczane jest do najwyższego w województwie małopolskim, a w badanym okresie 2005 - 2014 siedmiokrotnie miało najwyższą stopę bezrobocia rejestrowanego w województwie małopolskim (na 22 powiaty) – od najwyższego wynoszącego 20,4% w 2005 roku (w Małopolsce – 13,8 a np. w Krakowie - 5,7%) do najniższego w powiecie w badanym okresie, który wynosił 16,6% w 2008 roku (w tym samym roku w Małopolsce stopa bezrobocia wynosiła 7,6% a w Krakowie 2,8%).

Wykres 1. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2005 – 2014

W latach 2005 i 2006 oraz 2009 i 2010 przestępczość ogólna w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w powiecie dąbrowskim była niższa niż średnia w Polsce i woj. małopolskim – w 2005 roku 309 w powiecie dąbrowskim, 342 Małopolsce, 359 w Polsce. W 2007 roku w powiecie dąbrowskim liczba przestępstw w kategorii ogólnie była niższa niż średnia w Polsce, ale wyższa niż średnia w województwie małopolskim. Natomiast w pozostałych latach liczba ta była większa niż średnia ogólnopolska i wojewódzka – o ponad 100 czynów więcej w latach 2011 i 2012 (407 i 470 na 10 tys. mieszkańców).

Wykres 2. Liczba przestępstw stwierdzonych ogólnie – w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

Przed przystąpieniem do weryfikacji hipotez przeprowadzono serię testów *Kołmogorowa - Smirnowa* w celu zweryfikowania założenia o normalności rozkładu testowanych zmiennych¹.

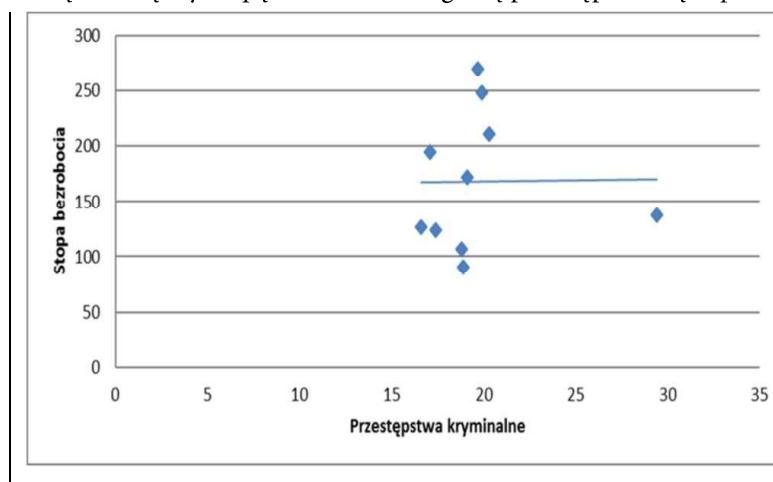
Z uwagi na to, iż większość testowanych zmiennych nie przyjmowała normalnego rozkładu, jak również na niską liczbę obserwacji (dane o zjawiskach dotyczą 10 lat) do weryfikacji hipotez wykorzystano *nieparametryczne analizy korelacji Spearmana*.

Hipoteza główna zakładająca istnienie związku pomiędzy wysokością bezrobocia a przestępczością ogólną została potwierdzona użytą metodą statystyczną. Wyższy poziom rejestrowanego bezrobocia jest związany ze

¹ Statystyki testu Kołmogorowa-Smirnowa (statystyka i istotność) pokazują, że większość testowanych zmiennych nie przyjmowała normalnego rozkładu – są istotne różnice między rozkładami testowych zmiennych a rozkładem normalnym – przez co do weryfikacji hipotez wykorzystano nieparametryczne analizy korelacji Spearmana, a nie parametryczne korelacje Pearsona.

zwiększeniem przestępczości stwierdzonej ogólnej na terenie powiatu dąbrowskiego ($\rho = 0,65$; $p < 0,05$). Siła związku była wysoka.

Wykres 3. Związek między stopą bezrobocia a ogólną przestępczością w pow. dąbrowskim

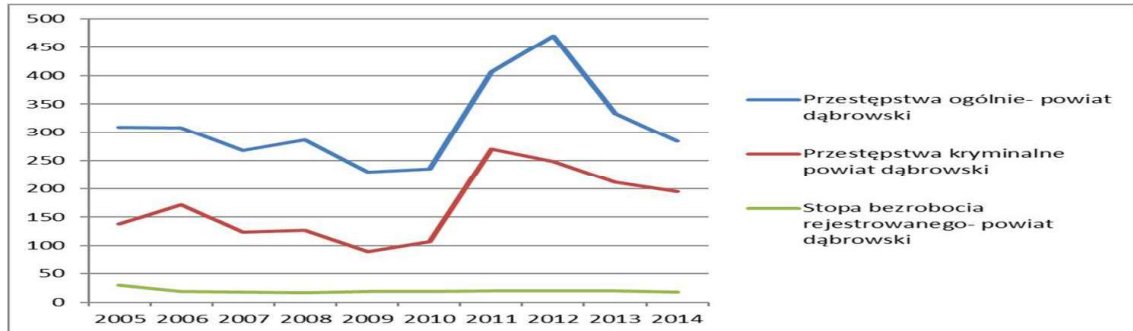
Źródło: Opr. własne na podst. Rocznych *Biuletynów statyst. KWP w Krakowie* – za lata 2005–14, strony intern. KGP:www.statystyka.policja.pl (20.06.2016) i „*Oceny sytuacji na rynku pracy wojew. małop.*” za lata 2005-14.

Oprócz weryfikacji hipotez przy wykorzystaniu nieparametrycznej analizy korelacji Spearmana oraz analizy wysokości stopy bezrobocia z poziomem przestępczości w wybranych kategoriach, przeprowadzono wywiad z ekspertami, w którym wszyscy eksperci stwierdzili na podstawie posiadanego doświadczenia uzyskanego na zajmowanych stanowiskach, iż w badanym okresie tj. w latach 2005 – 2014 istniał oraz dalej istnieje ścisły związek między wysokością stopy bezrobocia a poziomem przestępczości. Oczywiście nie wszyscy bezrobotni mają konflikt z prawem, ale pewien zauważalny, a nawet znaczny związek istnieje. Ponadto duży wpływ na związek osób będących bezrobotnymi z popełnianiem przez nich przestępstw ma nie tylko wysokość stopy bezrobocia rejestrowanego, lecz długości okresu pozostawania bez pracy osoby bezrobotnej. Im osoby dłużej pozostają na bezrobociu, to ta beczynność zawodowa doprowadza do tego, że osoby te czują się wykluczone społecznie z życia zawodowego i automatycznie popadają w frustrację a następnie wpadają w nałogi, głównie w alkoholizm.

Kolejnym pytaniem badawczym było określenie czy istnieje związek pomiędzy wysokością bezrobocia a przestępczością kryminalną w powiecie dąbrowskim. Wykorzystując nieparametryczne analizy korelacji *Spearmana* nie potwierdzono statystycznie takiego związku. Poziom rejestrowanego bezrobocia

nie jest związany z poziomem przestępczości kryminalnej na terenie powiatu dąbrowskiego ($\rho = 0,45$; $p > 0,05$).

Wykres 4. Liczba przestępstw stwierdzonych ogólnych i kryminalnych oraz stopy bezrobocia rejestrowanego w powiecie dąbrowskim w latach 2005 – 2014

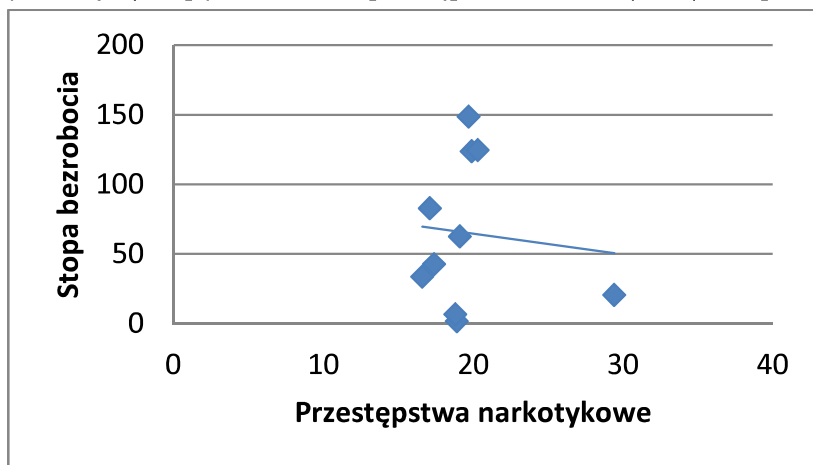
Źródło: Opracowanie własne na podstawie rocznych *Biuletynów statystycznych KWP w Krakowie* – za lata 2005 – 2014, strony internetowej KGP: www.statystyka.policja.pl (20.06.2016) oraz „*Oceny sytuacji na rynku pracy województwa małopolskiego*” za lata 2005-2014.

Jednak w przeprowadzonym wywiadzie, wszyscy eksperci stwierdzili, iż w latach 2005 – 2014 istniał oraz dalej istnieje ścisły związek między wysokością stopy bezrobocia a poziomem przestępczości kryminalnej. Wynika to z faktu, iż bardzo często osoby, które nie mają środków zdobytych w sposób legalny, np. z legalnego zatrudnienia, podejmują się różnego rodzaju działań, często niezgodnych z prawem, w tym przestępstw kryminalnych

Kolejna hipoteza nie została potwierdzona statystycznie, bowiem stopa bezrobocia rejestrowanego nie wykazuje związku z ilością przestępstw stwierdzonych z ustawy o przeciwdziałaniu narkomani (posiadanie, udzielanie, wytwarzanie) ($\rho = 0,30$; $p > 0,05$).

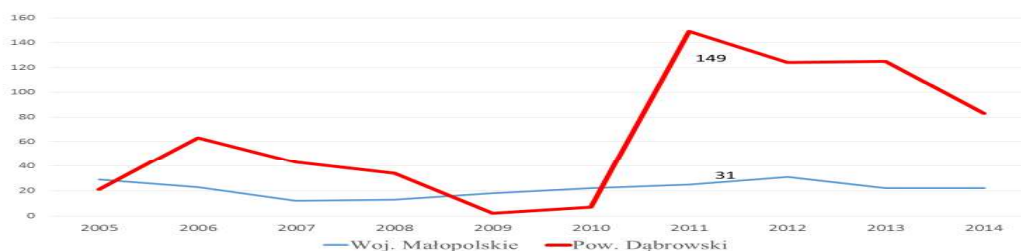
W przeprowadzonym wywiadzie eksperci stwierdzili, iż w badanym okresie czasu istnieje ścisły związek między wysokością stopy bezrobocia a poziomem przestępczości narkotykowej jak i prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu, zwracając uwagę m.in. na długość okresu pozostawiania bez pracy osoby bezrobotnej, co doprowadza do tego, że osoby te czują się jakby wykluczone społecznie z życia zawodowego i automatycznie popadają w frustrację a następnie wpadają w nałogi, głównie w alkoholizm. Przestępczość ta, w badanym okresie, bardzo gwałtownie rozwinęła się na terenie powiatu, uzyskując w ciągu wskazanych 10 lat kilkakrotnie najwyższy współczynnik przestępstw na 10 tysięcy mieszkańców w województwie małopolskim.

Wykres 7. Związek między stopą bezrobocia a przestępstwami narkotykowymi w pow. dąbrowskim

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres nr 8: Liczba p-stw z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne.

W powiecie tarnowskim, brzeskim i mieleckim nastąpił w wcześniejszych latach „nasylenie” narkotykami i w badanym okresie nastąpiła zauważalna zmiana w powiecie dąbrowskim. W 2008 roku zrealizowano duże działania dot. zwalczania narkotyków w powiecie dąbrowskim i część skazanych osób opuściło w połowie roku 2010 zakłady karne, ale jednocześnie pragnę zauważyć, że w latach 2009 – 2012 nastąpiła tendencja wzrostowa wysokości stopy bezrobocia rejestrowanego w powiecie dąbrowskim. W okresie badanych 10 lat, powiat dąbrowski siedmiokrotnie posiadał wyższy współczynnik ilości popełnionych czynów zabronionych z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii niż wynosił on w województwie małopolskim. W latach 2011 – 2013 był on nawet wyższy blisko pięciokrotnie od średniej wojewódzkiej.

PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU NA TERENIE POWIATU DĄBROWSKIEGO

Ze względu na poważne negatywne konsekwencje oraz dużą skalę występowania bezrobocia w Polsce walka z tym zjawiskiem musi być traktowana w naszym kraju jako priorytet; konieczność tę podkreślał m.in. A. Szewczyk, stwierdzając, że „*zwalczanie bezrobocia musi stać się sprawą narodową, angażując całe społeczeństwo*” (Szewczyk, 2006, p. 121).

Należy podkreślić, że na mocy obowiązującego prawa, eliminowanie bezrobocia należy do zadań państwa (które m.in. opracowuje ogólnonarodowe programy aktywizujące rynek pracy², przeznacza środki finansowe z budżetu centralnego na walkę z bezrobociem oraz pozyskuje na ten cel środki z Unii Europejskiej) oraz wspólnot samorządowych, które znając wymiar i specyfikę bezrobocia na swoim terenie, najlepiej dostosowują odpowiednie instrumenty do przeciwdziałania temu szkodliwemu zjawisku (Kończkowski, Ratajczak, 2013, p. 27).

Ustawa o promocji zatrudnienia, nakazuje realizację szereg wymienionych enumeratywnie zadań samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy, m.in. osobie bezrobotnej przysługuje prawo do zasiłku za każdy dzień kalendarzowy od dnia zarejestrowania się we właściwym powiatowym urzędzie pracy, jeżeli nie ma dla niej propozycji odpowiedniej pracy oraz w okresie 18 miesięcy bezpośrednio poprzedzających dzień zarejestrowania, łącznie przez okres co najmniej 365 dni, była aktywna zawodowo w formie wymienionej w art. 71 ust. 1.2 ustawy o promocji zatrudnienia.

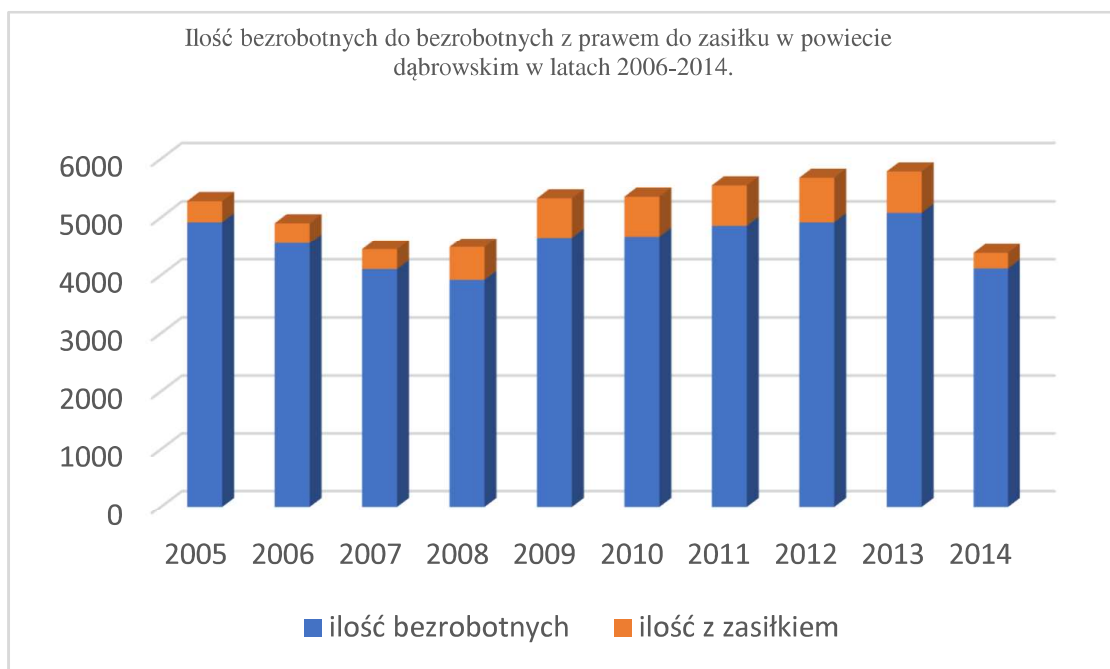
W poszczególnych latach badanego okresu liczba bezrobotnych do bezrobotnych uprawnionych do zasiłku przedstawiała się w powiecie dąbrowskim następująco (na koniec grudnia):

Przyznawany na podstawie ustawy zasiłek dla osoby bezrobotnej, podlegające waloryzacji z dniem 1 czerwca każdego roku o średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem z poprzedniego roku, jest wypłacany comiesięcznie - maksymalnie przez okres jednego roku. W badanym okresie 2005 – 2014 rozpiętość odsetka bezrobotnych w powiecie dąbrowskim,

² Np. uchwalony przez Radę Ministrów Krajowy Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia (art. 3 ust. 1 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy).

którym wypłacano w/w zasiłek finansowy, wahał się od 6,5% w roku 2014 do 15,4% w 2012. Średnio, przez okres badanych 10 lat, zasiłek ten otrzymywało 11,7% bezrobotnych rejestrowanych na terenie powiatu dąbrowskiego.

Wykres 14. Liczba bezrobotnych do bezrobotnych z prawem do zasiłku w powiecie dąbrowskim w latach 2005 - 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie półrocznych Informacji o sytuacji na lokalnym rynku pracy w powiecie Dąbrowa Tarnowska – za lata 2005 – 2014.

W poniżej przedstawionej Tabeli nr 2 zamieszczone są dane, dotyczące ilości w poszczególnych latach badanego czasookresu, różnych form aktywnego przeciwdziałania bezrobociu na terenie powiatu dąbrowskiego.

Tabela 10. Liczba i formy pomocy bezrobotnym w powiecie dąbrowskim w latach 2005 - 2014

Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Osoby skierowane na szkolenia	221	289	299	329	317	347	179	299	177	140
Osoby, które uzyskały dotacje na rozp. dział. gospodarczej	64	56	102	133	173	228	100	117	126	26
Refundacja kosztów wyposażenia	27	70	75	69	61	108	79	79	94	87
Interwencyjne miejsca pracy	207	267	211	141	146	186	84	148	132	158
Roboty publiczne	221	166	115	127	335	412	209	220	221	188
Staż pracy	367	290	423	479	617	822	427	713	639	823
Przygotowanie zawodowe	218	176	203	332	65	0	0	0	0	0

w miejscu pracy										
Prace społeczno- użytkowe	*	41	15	18	5	6	3	9	9	7
Osoby z prawem do zasiłku	402	346	344	567	668	675	687	758	706	270
Bon stażowy ³	-	-	-	-	-	-	-	-	-	160
Bon szkoleniowy ⁴	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34
Bon zatrudnieniowy ⁵	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13
Bon na zasiedlenie ⁶	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Łączna liczba osób uzyskujących pomoc	1727	1701	1787	2195	2187	2784	1765	2343	2104	1470
Ogólna liczba bezrobotnych na dzień 31.12 danego roku	4918	4555	4104	3920	4654	4675	4859	4919	5079	4114
% osób bezrobotnych uzyskujących pomoc	35	37	43	56	51	59	36	47	41	36

Źródło: Opracowanie własne na podstawie półrocznych *Informacji o sytuacji na lokalnym rynku pracy w powiecie Dąbrowa Tarnowska* – za lata 2005 – 2014.

^A - osoby zatrudnione w ramach refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy

* - brak danych

W badanym okresie 2005 – 2014 liczba bezrobotnych objętych pomocą ze strony urzędu pracy na terenie powiatu dąbrowskiego wahała się od 35% w 2005 roku do (maksymalnie) 59% w 2010 roku. Średnio, przez okres badanych 10 lat otrzymywało 447% bezrobotnych rejestrowanych na terenie powiatu dąbrowskiego było objętych aktywną formą pomocą dla osób bezrobotnych.

Jednak przeciwdziałanie przestępczości kryminalnej na terenie powiatu dąbrowskiego nie może być ukierunkowana tylko na aktywność związaną z przeciwdziałaniem bezrobociu. Muszą być podjęte czynności policyjne prewencyjne realizowane w celu zapobieżeniu i przeciwdziałaniu popełniania czynów zabronionych. Komendant Główny Policji (dalej: KGP) w 2016 roku wydał zarządzenie w sprawie planowania strategicznego oraz systemu kontroli zarządczej w Policji (Zarządzenie Nr 19 KGP 2016, poz. 80). W § 4 sprecyzowane zostało, iż planowanie strategiczne w Policji na szczeblu KGP obejmuje:

³ Bon stażowy, stanowiący gwarancję skierowania do odbycia stażu na okres 6 miesięcy, o ile pracodawca zobowiąże się do zatrudnienia bezrobotnego po zakończeniu stażu przez okres 6 miesięcy.

⁴ Starosta może przyznać bon szkoleniowy, stanowiący gwarancję skierowania bezrobotnego na wskazane przez niego szkolenie oraz opłacanie kosztów, które zostaną poniesione w związku z podjętym szkoleniem.

⁵ Gwarancja zrefundowania pracodawcy, który zatrudni bezrobotnego, części kosztów wynagrodzenia.

⁶ W związku z podjęciem przez bezrobotnego do 30 roku życia pracy zarobkowej poza miejscem zam.

opracowywanie diagnozy otoczenia zewnętrznego oraz poszczególnych obszarów funkcjonowania Policji oraz ustalanie Priorytetów Komendanta Głównego Policji (ibidem). Ponadto zarządzenie określa, iż priorytety Komendanta Głównego Policji określają główne kierunki pracy Policji i zadania służące do ich realizacji i są opracowywane na 3 lata następujące po roku, w którym przeprowadzono diagnozę. KGP opublikował 7 priorytetów na lata 2016 – 2018. Do każdego z tych priorytetów zostały opracowane zadania do realizacji przez wszystkie i na każdym poziomie jednostki Policji (Priorytety i zadania priorytetowe, 2016).

W związku ze zmieniającymi się uwarunkowaniami społecznymi funkcjonowania samej Policji jako organizacji, zależnie od poziomu poczucia bezpieczeństwa deklarowanego przez mieszkańców, a także zgodnie z ich obawami przed staniem się ofiarą konkretnego przestępstwa lub zagrożenia – inicjatywy te podlegają ciągłej modyfikacji lub są zastępowane przez nowe, dostosowane do aktualnych zagrożeń społecznych. W ramach cytowanego powyżej priorytetu pierwszego Komendanta Głównego Policji, polegającego na zwiększaniu efektywności działań Policji na rzecz wzmocnienia współpracy ze społeczeństwem, ujęto również zadanie priorytetowe nr 2 związane głównie z organizacją debat społecznych uwzględniających wnioski z analizy zagrożeń lokalnych, które zostało przewidziane do realizacji za pośrednictwem komend wojewódzkich (Stołecznej) Policji przez wszystkie jednostki organizacyjne Policji w kraju. Bowiem ta forma diagnozowania, jako dyskusja problemowa, umożliwia ustalanie pewnych faktów dotyczących lokalnych zagrożeń bezpieczeństwa oraz pozwala na przewidywanie dalszego rozwoju omawianej sytuacji problemowej, a następnie umożliwia poszukiwanie pożądanych, a zarazem możliwych rozwiązań omawianego problemu. W 2016 roku w 20 jednostkach organizacyjnych Policji szczebla powiatowego (miejskiego) w woj. małopolskim zrealizowano łącznie 43 debaty społeczne w określonych obszarach priorytetowych.

W powiecie dąbrowskim w 2017 roku okresie zorganizowano 4 debaty społeczne. Wnioski z przeprowadzonych debat społecznych przyczyniły się do realizacji różnorodnych programów edukacyjno – profilaktycznych w tym mi.in w powiecie dąbrowskim. Działania te, aby były skuteczne muszą mieć charakter inter i multidyscyplinarny oraz winny opierać się na budowaniu partnerstwa między Policją a mieszkańcami powiatu dąbrowskiego i funkcjonującymi tam

instytucjami a także winny być opracowywane w sposób rzetelny i profesjonalny, dzięki czemu można podzielić na 3 grupy:

- Ogólnopolskie programy zlecone do realizacji przez Komendę Główną Policji: „Razem bezpieczniej”, „Kręci mnie bezpieczeństwo przez cały rok szkolny”, „Ogólnopolskiego Turnieju Bezpieczeństwa w Ruchu drogowym”, „Ogólnopolski Młodzieżowy Turniej Motoryzacyjny”,
- Ogólnowojevodzkie programy zalecane do realizacji przez Komendę Wojewódzką Policji w Krakowie: „Zintegrowana Polityka Bezpieczeństwa”, „Odblaskowa Szkoła”, „Bezpieczna droga do szkoły”, „Bądź bezpieczny na drodze”, „Bezpieczny Senior na drodze”, „Zagrożenia w sieci – profilaktyka, reagowanie”.
- 3. Programy opracowane i wdrażane w poszczególnych KPP i KMP województwa małopolskiego. W 2018 roku w powiecie dąbrowskim zgłoszono do realizacji 1 program edukacyjno-prewencyjny – „Bezpieczny Powiat”.

Liczba ta jest związana z zapoczątkowanym w 2015 roku procesem standaryzacji policyjnych programów profilaktycznych (Standardy budowy i klasyfikacji, 2015) poprzez eliminowanie błędów w zakresie ich tworzenia i implementacji, co pozwoliło na ujednoczenie zasad konstruowania przedmiotowych programów dla całej Policji, unikanie błędnego nazywania jednorazowych akcji mianem programów, a co za tym idzie, umożliwiło zmniejszenie ich ogólnej liczby (Kordaczuk-Wąs).

BIBLIOGRAFIA:

- Frei, D. (1977). Grundfragen der Weltpolitik, Verlag W. Kohlhammer. Stuttgart.
- <https://kadry.infor.pl> (access: 2018, 11, 09).
- <https://krakow.stat.gov.pl> (access: 2018, 11, 09).
- Informacje o sytuacji na lokalnym rynku pracy w powiecie Dąbrowa Tarnowska – za lata 2005 – 2014 – Powiatowy Urząd Pracy w Dąbrowie Tarnowskiej.
- Jakubczak, R., Flis, J. (ed.) (2006). Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku. Wyzwania i strategię. Warszawa: Bellona.
- Kończakowski, B., Ratajczak, M. (2013). Pomoc społeczna. Wybrane instytucje pomocy rodzinie i dziecku. Warszawa: WKP.

- Kordaczuk-Wąs, M. Założenia i przebieg procesu standaryzacji policyjnych programów profilaktycznych, *Kwartalnik Policyjny*, 3.
- Łobocki, M. (1999). *Wprowadzenie do metodologii badań pedagogicznych*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Maslow, H.A. (2006). *Motywacja i osobowość*. Warszawa: PWN.
- Pilch, T. (1998). *Zasady badań pedagogicznych*. Warszawa: Wyd. Akad. „Żak”.
- Polcyn-Radomska, A. (2014). Wartość, znaczenie i uwarunkowania bezpieczeństwa narodowego, *Fides et Ratio*, 1(17).
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (1948).
- Priorytety i zadania priorytetowe Komendanta Głównego Policji na lata 2016–2018 (2016). Warszawa: KGP.
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 listopada 2012 roku w sprawie rejestracji bezrobotnych i poszukujących pracy (Dz.U. z 2012 r., poz. 1299).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2018 roku w sprawie zweryfikowania kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz.U. z 2018 r., poz. 1358).
- Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego (2008). Warszawa: AON.
- Standardy budowy i klasyfikacji programów profilaktycznych (2015). Warszawa: KGP.
- Szewczyk, A. (2006). *Oblicza ubóstwa w społeczeństwie informacyjnym*. Warszawa: PWN.
- Szymczak, M. (ed.) (1995). *Słownik języka polskiego*. Warszawa: PWN.
- Ustawa z dnia 12.03.2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 30.01.2015 r., poz. 163).
- Ustawa z dnia 17.12.1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj - Dz.U. z 2015 roku, poz. 748 – z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 2.04.1997 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 78, poz. 483 – z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20.04.2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj - Dz.U. z 2016 r., poz. 645).
- Ustawa z dnia 20.05.1971 r. Kodeks wykroczeń (tj - Dz. U. z 2015 r., poz.1094).
- Ustawa z dnia 23.04.1964 r. Kodeks cywilny (tekst jednolity - Dz.U. z 2014 r. poz. 121 – z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 24.04.1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj – Dz.U. z 2003 r., poz. 198 – z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 24.07.1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz.U. z 1998 roku Nr 96, poz. 603 – z późn. zm.).

- Ustawa z dnia 24.08.2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (tj - Dz.U. z 2013 r., poz. 395).
- Ustawa z dnia 28.11.2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2017 r., poz. 1065).
- Ustawa z dnia 30.04.2004 r., o świadczeniach przedemerytalnych (Dz.U. z 2017 r., poz. 2148).
- Ustawa z dnia 6.04.1990 r. o Policji (tj - Dz.U. z 2015 r., poz. 335 – z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6.06.1997 r. Kodeks karny (Dz.U. z 1997 r., nr 88 – z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6.06.1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 1997 r., nr 89 – z późn. zm.).
- Widacki, J. (ed.) (1998). Ustrój i organizacja Policji w Polsce. Warszawa-Kraków: Instytut Spraw Publicznych.
- www.statystyka.policja.pl (access: 2018, 11, 09).
- www.unesco.pl -15.06.2016 (access: 2018, 11, 09).
- Zarządzenie Nr 19 KGP z dnia 29.12.2016 r. w sprawie planowania strategicznego oraz systemu kontroli zarządczej w Policji (Dz. Urz. KGP z 2016 r., poz. 80),
- Zięba, R. (ed.) (2008). Bezpieczeństwo międzynarodowe po zimnej wojnie. Warszawa: WAIP.